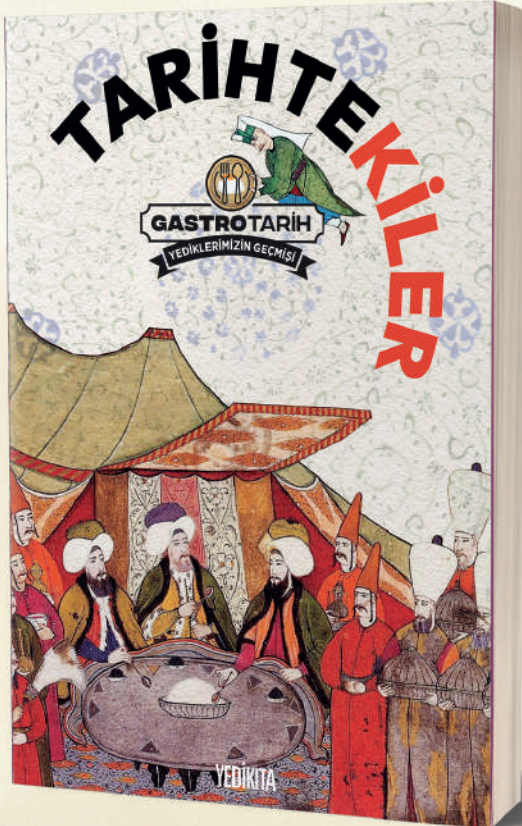

Yedikita Kitaplığı'ndan İki Yeni Eser

Çadırdan Saraya Gıdanın Serüveni...

Lezzetli bir kültürün izinde, tarihin kalplere işleyen rayihasıyla harmanlanmış sofralara misafir olmaya hazır mısınız?..

Tarihin Eğlenceli Çizgisi

Tarih, kültür ve hayatın içinden süzülen bu satır ve çizimler; sizi geçmişten geleceğe uzanan keyifli ve mizah dolu bir yolculuğa davet ediyor...

Çamlıca Kitap
mağazalarında ve
camlicakitap.com'da

YEDİKITA
kitaplığı

Tarihi Sevdiren Kitaplar...

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
ŞUBAT 2026 - SAYI 210

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları DR. SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim MURAT SAFRAN - MELİH GÖKCE
Web AURORA BİLİŞİM

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicalibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

MURAT SAFRAN
murat.safraan@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA (ALMANYA)

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
www.camlicakitap.de / abone@camlicakitap.de

AVRUPA (HOLLANDA)

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland / info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan reklamların her türlü mesuliyeti, sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkizi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i x y / yedikitadergisi

Yeni bir okuma deneyimi için
dijital sayılarımız
Çamlıca Kitap uygulamasında

Yedikitadan...

Bu sayımızın dosya konusu, köken itibarıyla çok eskilere giden ama bir o kadar da günümüzü ilgilendiren bir kavram: Fütüvvet.

Daha ziyade “yiğitlik, cömertlik, dürüstlük” manalarıyla kelime hazinemizde yer tutan Fütüvvet, ilk nazarda sadece gençleri ilgilendiriyor gözükse de sonuçlarıyla aileyi, toplumu, şehirleri ve hatta devletleri içine alan geniş bir dünyayı işaret eder.

Tasavvufla yoğrulmuş kültürümüzde, nefsinin zincirlerini elinde tutabilen, ona köle olmayan hür ve özgürken günümüzde, bütün ipleri nefsin eline verip kölesi olmak, “hürriyet” zannedilir durumda. Bilhassa genç nesillerin bu tehlikeli anlayışa kapılma ihtimali bile, mesele üzerinde ciddi tefekkürü icap eder.

Tabiri caizse “insan-ı kâmil” namzetleri olan gençleri bu yolda talim ve terbiye etmek, ecdadımızın en mühim önceliklerinden olmuştur. Zira “şuurlu genç” demek, toplumun sahip olduğu dinî, itikadî, ahlâkî, kültürel ne kadar değer varsa tamamının sağlam şekilde geleceğe taşınması demektir. İşte bu sebeple Fütüvvet ehli, Kur’ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerden beslenir, tasavvufla yoğrulur ve şekillendirilir, onların tartışında hile olmaz, üstelik kardeşlerini daima kendi nefislerine tercih ederler...

Elbette tarih, bize her zaman hazır reçeteler sunmaz ama numune-i imtisal olacak alternatifleri, hadiseleri gösterir. Fütüvvet’te, konunun dinî, iktisadî yahut askerî olması fark etmeksizin, usta-çırak, üstad-talebe münasebeti esas olduğu gibi biz de bu sayımızda tarihimize

olan bağımızı biraz daha güçlendirmeyi, tarihi nostaljik bir masal olarak değil, tefekkür etmeye, ibret almaya ve bugünü yeniden değerlendirmeye bir vesile olmayı hedefledik.

Keyifli, düşündürücü ve istifadeli bir okuma olması dileklerimizle Berat Kandili’nizi ve Ramazan-ı Şerif’inizi tebrik ederiz...

içinde

ŞUBAT 2026
sayı

210

26-39

İSLÂM MEDENİYETİNİN GENÇLİK AŞISI

FÜTÜVVET

PROF. DR. BAYRAM ARİF KÖSE

ekiler

6

AYIN GÜNÜ
MEHMET ŞEVKİ

8

YAZIHANE
CEMİYETİN EN KIYMETLİ UZVU
MUALLİMLER

10

İFO
OSMANLI MEDRESELERİNDE EĞİTİM
VEYSEL SEKMEN

12

"GÖR ŞİMDİ TOP ATIŞI
NASIL OLURMUŞ!"
AHMET SARBAY

16

BİR YOL, BİR DURAK, BİR KİTAP
VE BİR ŞÂHİDE DİVANYOLU
ŞENOL GENÇ

40

ÂNIN HİKÂYESİ
VARLIĞINI VATANINA ADAYANLAR
TUNA SER

42

KÂNÎ EFENDİ'NİN
İSTANBUL SEVDASI
MEVLÛT ÇALIŞKAN

46

SELÇUKLU ÇAĞINDA
TEFSİR İLMİ VE SELÇUKLU
MÜFESSİRLERİ
VEYSEL SEKMEN

54

TARİH AMBARI
MUSTAFA DEDELER

56

SUİKAST, İTTİFAK VE
SEFERBERLİK
ADIM ADIM CİHAN HARBİ
AHMET YURTTAKAL

64

ÇATALCA'NIN TARİHİ SURLARI
YUSUF ENES ÖZMEN

69

BERCESTE

70

OSMANLI'NIN MUALLİM-İ SÂLİSİ
MÜTERCİM YANYALI ESAD
EFENDİ
MUSTAFA KARADAŞ

76

TESTGÂH
KORSANLAR
AHMET SARBAY

78

BULMACA
SELMAN ASLAN

2 ŞUBAT 1943

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN EN KANLI MÜCADELESİ YAŞANDI

Barbarossa Harekâtıyla Sovyetler Birliği'ni işgale başlayan Alman ordusu, Stalingrad şehrinde ağır kayıplar vererek mağlup olmuş ve Doğu cephesindeki üstünlüğünü kaybetmişti...

1 Eylül 1939

Almanya'nın Polonya'yı istila etmeye başlamasıyla İkinci Dünya Savaşı başladı.

22 Haziran 1941

Alman ordusu, Sovyetler Birliği'ni işgale başladı. Almanların "Barbarossa Harekâtı" adını verdikleri bu saldırı, aynı zamanda tarihin en geniş kapsamlı askerî harekâtıydı.

5 Aralık 1941

Kesintisiz şekilde Rusya topraklarında ilerleyen Almanlar, Moskova önlerinde durduruldu.

1941-1942 Kışı

Alman ilerleyişinin durması üzerine Sovyetlerin karşı taarruzu başladı. İki tarafın da ağır kayıplar verdiği muharebelerde sonuç alınamadı.

28 Haziran 1942

Kışın sona ermesiyle birlikte Alman ordusu, "Mavi Durum" kod adıyla harekâtın yönünü Moskova'dan, Stalingrad ve Kafkasya'ya çevirdi. Almanların amacı, Bakü ve Kafkaslardaki petrol bölgelerini ele geçirerek, Sovyetlerin ikmal hatlarını engellemekti.

30 Ağustos 1942

Alman 6. Ordusu, Stalingrad şehrini kuşattı. Şehir, Alman uçakları ve topları tarafından ağır bombardımana tutuldu.

19 Kasım 1942

Harabe hâline gelen şehirdeki sokak çatışmalarında, iki taraftan da binlerce asker hayatını kaybetmişti. Sovyetler, "Uranüs Harekâtı" dedikleri karşı taarruzla, Alman ordusunu kısıp almaya başladı..

2 Şubat 1943

Şehri ablukaya alan Alman 6. Ordusu, artık kendisini kuşatma altında buldu. Ağır kayıplar veren Almanlar, takviye ve erzak desteği alamayınca Sovyetlere teslim oldu. İkinci Dünya Savaşı'nın en kanlı mücadelesi olan Stalingrad Muharebesi'nde her iki taraftan 2 milyona yakın asker hayatını kaybetti.

ŞUBAT'TA BAŞKA NE OLDU?

3
ŞUBAT
1451

Sultan İkinci Mehmed Han, ikinci defa tahta çıktı.

8
ŞUBAT
1904

Rus-Japon Savaşı başladı.

18
ŞUBAT
1979

Sahra Çölü'ne kar yağdı.

21
ŞUBAT
1952

Türkiye NATO'ya dahil oldu.

CEMİYETİN EN KIYMETLİ UZVU MUALLİMLER

• Muallimlik hizmetini deruhte etmiş olan zat, şahsî menfaatlerinden ziyade, talebelerinin faydasını düşünmelidir. Ve yalnız maişetini temin etmek için hocalık etmeyip bilakis hizmet etmek halis niyetinde olmalıdır.

• Sair işlerde bir adam, sebep olduğu hatanın cezasını yalnız kendi çeker, fakat bir muallimin kusur ve kayıtsızlığı, cahil tabibin, baktığı hastaya ilaç yerine zehir verdiği gibi kendisine emanet olunan masumların manen helakine sebep olur.

• Hocalar için yalnız malumat kâfi değildir. Güzel ahlâk sahibi olmaları dahi lazımdır. Zira talebelerin terbiyesi de onlara havale edilmiştir. Dünyada namus ve edebiyat yaşamak, hakkaniyetli olmak ve diğer insanlara güzel muamelede bulunmak gibi, insana lazım olan faziletleri, hocalar kendi fiil ve hareketleriyle çocuklara gösterecekler, yani onlara numune olacaklardır.

• Çocuk çalışmayı, hocasının vazifesini yerine getirirken gösterdiği gayretten; doğru söylemeyi, yine hocasının doğruluğundan öğrenir.

• Hoca, kendi işlerini bir tertip ve nizam içinde yürütmelidir. Bu surette çocuklar dahi okuyup

*Aşağıda okuyacaklarınız,
Osmanlı devrinde,
kimliği belirsiz bir kimse
tarafından, bilinmeyen bir
tarihte, deftere yazılmış
bir metinden seçildi.
Metnin başlığı hem
“Adab-ı Muallimîn”
hem de “Muhtıra-i
Muallimîn” diye atılmış.
Muhtemel ki küçük bir
risale olarak bastırılması
bile düşünülmüştü. Kısaca
konusu, mekteplerde
vazife gören muallimlerin,
hocaların dikkat etmesi
gereken hususlar olan 23
sayfalık el yazısı metinden,
dikkatimizi çeken kısımları
sizler için derledik...*

yazdıklarında ve sair işlerinde, düzenli tertipli hareket ederler.

• Hocalar mektepte, mekteple alakalı olmayan işlerle meşgul olmamalıdır. Mektebe sarf olunan vakitten çalıp kendi işlerine sarf etmek, hocalık vazifesine tamamen zıttır ve talebelerin beyhude vakit kaybetmelerine sebep olur.

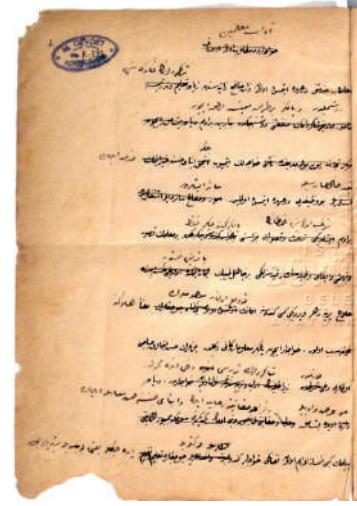
• Hocalar, çocuklar hakkında daima yumuşak ve nazik ifadeler kullanmalıdır. Zira çocukların adaba, edebe uymayan sözler öğrenmelerine herkesten çok hocaları sebep olabilir.

• Ahlâk bahsine gelince; bu hususta bir ebeveyn her ne kadar gevşeklik gösterse de hoca her daim güzel

nasihatler ederek ve ahlâka dair hikâyeler, kıssalar anlatarak çocuğu ıslah edebilir. Hoca, şunu dahi bilmelidir ki kendisinin çocuk yanındaki nüfuzu, mutlaka babasından çoktur.

• Hocalık hizmetinde bulunan zat, sert olmamalıdır. Çünkü hiddeti münasebetiyle hocaların nüfuzu kalmayacağı gibi talebeleri dahi idare etmeye muktedir olamaz. Ve öyle hadîd-mizâc (demir gibi sert mizaçlı) adamlar hocalık hizmetini ifa etmemelidir. Zira mekteplerde hiddete sebep olacak şeyler daima vardır.

> Adab-ı Muallimîn
başlığıyla kaleme alınan
metnin ilk sayfası

● Hoca, ne hafif meşrep ve ne de sert tabiatlı olmalıdır. Sert tabiatlı bir hocaya talebenin sevgisi olmayacağından, mektepte nizam ve intizamın sağlanması mümkün olmaz.

● Hoca, talebe ile olan muamelesine çok dikkat etmelidir. Meselâ zengin ve fakir, büyük ve küçük herkes hakkında eşit davranılması lazım geldiği gibi, hocanın neşeli olduğu zamanda çocuklara bir türlü ve neşesiz olduğu zamanlarda başka türlü muamele etmesi katiyen caiz değildir.

● Muallim, kararında sabit olmalıdır. Zira önce izin vermediği şeye biraz sonra izin vermesi veya önce izin verip sonra vermemesi, hocanın çocuklar nezdinde nüfuz ve tesirini zayi eder. Bu yüzden, uygun göreceği ve uygun görmeyeceği bir şeye karar vermeden önce iyice düşünülmelidir.

● Hoca, çocukların hürmet ve itaatini kazanmak için yapılmasını istediği şeyleri ve tembihlerini, emir ve hüküm bildiren ifadelerle değil, teklif yoluyla yapmalıdır. Meselâ bir talebesine “Kalk şu kitabı bana ver!” diyecek yerde, “Şu kitabı bana versen iyi olur, verir misin?..” dese, çocuk iftiharla bu hizmeti yerine getirir.

● Fena huyu olan bir çocuğun kusurunu hemen yüzüne çarpmak ve ona şiddetli davranmaktansa, çocukların tamamına yapılan nasihatler esnasında kötü huyların fenalığını anlatmak daha evladır. Bu suretle çocuk, kendinde olan o kötü huyu görüp hocasının nezdinde ayıplanmış olan bir şeyi gizlemeye çalışacak ve bu gayretle onu terke muvaffak olacaktır.

★★★

Şimdi biraz da hocaların şu hizmetten dolayı bizzat kendileri hakkında hâsıl olacak faydalardan bahsedelim...

Dünyada insanı gerçekten mesut ve bahtiyar eden, şu âlemden kendisinin ne idiğini, dünya ve ahiret

hallerinin neden ibaret olduğunu bildiren şey, akıldır. Bu sebeple, akıl arttıkça o kişinin saadeti ve diğer pek çok meselede mahareti dahi artar.

Yaptığı işte hevesiz ve ilerlemekte gayretsiz birtakım kimseler gibi hocalık yapanlar müstesna, aklın çoğalmasına en müsait olan nesne, hocalık hizmetidir. Bir hoca, ilim öğretmekle daha da âlim olur. Sair insanların ahlâkının ıslahına çalışmasıyla kendi ahlâkını bir derece dahi tashih eder.

Gerçi bir hoca, sadece bu vasfı vesilesiyle servete malik olamaz ve belki de istenilen seviyede rahat geçinemez. Lakin bunlara mukabil hocalar öyle manevî hissiyata mazhar olurlar ki dünyada çok servete malik olanlar, bu hissiyata nail olamamışlardır.

Bir kimseyi cehaletin kara pençesinden kurtararak insanîyetin yüksek mertebelerine ve sıfatlarına ulaştırmak gibi faydalı ve hayırlı bir hizmet olamaz. Hocalık hizmetini ifa edenler ise değil yalnız bir kişiyi, ancak yüzlerce kimseyi bu hâle getirmek vazifesini yapmış olduklarından, kendilerinde hâsıl olacak gönül ve kalp süruru tarif edilemez derecededir.

Velhasıl mukaddes vazifesini hakkıyla ifa etmekte olan ehliyetli bir hocaefendi; dine, vatanına ve diğer insanlara faydalı bir adam yetiştirdiği ve İlahî emirleri öğretmesiyle Allahü Teâlâ Hazretleri indinde makbul kullar hazırlayacağı için, cemiyetin en muhterem uzvu ve Cenâb-ı Hakk'ın dininin emektarındır. ■■

Kaynak: Belediye Kütüplüğü, MC_Yz_K000393.

KURULUŞUNDAN TANZİMAT'A KADAR

Osmanlı Medreselerinde Eğitim

Osmanlı medreseleri, kendine özgü geleneği, kapsamlı müfredatı ve okutulan dersler ile zengin ilmî birikimi temsil ediyordu. Bu müessesede tahsilin her aşaması, büyük bir hassasiyetle düzenlenmişti...

Dereceler

Müderrisin aldığı maaş ve eğitimin seviyesine göre aşağıdan yukarıya medreseler

Hâric Medreseleri

İbtidâ-i Hâric,
Hareket-i Hâric

Dâhil Medreseleri

İbtidâ-i Dâhil,
Hareket-i Dâhil

Yüksek Seviye

Mûsile-i Sahn,
Sahn-ı Semân
(Üniversite
seviyesi)

İhtisas

İbtidâ-i Altmışlı,
Mûsile-i
Süleymaniye,
Süleymaniye ve
en üst makam
olan Darülhadis

Başlama Yaşı

Genellikle 12-20 yaş
arasında medreseye
başlanırdı.

Eğitim Süresi

En alt kademeden en üst
seviyeye kadar eğitim
süresi 15-20 yıl arasında
değişirdi.

Günlük Dersler

Günlük 4-5
ders okutulur,
müderrisler
ise haftada
4 gün derse
girerdi.

Ders Vakti

Dersler, sabah namazından sonra başlar ve öğleye kadar devam ederdi. Öğleden ikindiye kadar ders yapılmaz, ikindi namazından sonra eğitim tekrar başlardı.

500+

Balkanlarda 575 medrese vardı. İstanbul'da ise 19. yüzyıla kadar 500'ü aşkın medresede eğitim veriliyordu.

Okutulan Dersler

Hesap, hendese, hey'et ve hikmet gibi aklî ilimler; belâgat ve mantık, sarf ve nahv gibi âlet ilimleri ve tefsir, hadis, fıkıh ve kelim gibi yüksek ilimler birlikte okutulurdu.

Okutulan Kitaplar

Sarf

Emsile, Bina, Maksûd, İzzî, Merah, Şâfiye

Nahiv

Avâmil, Avâmil-i Mi'e, Âcurrûmiyye (Ecrûmiyye), Elfiye, Misbâh, İzhar, Kâfiye, Molla Câmi

Kelâm

Hâşiyetü't-Tecrid, Şerhu'l-Mevâkif

Fıkıh

Şerh-i Ferâiz, Şerhu'l-Vikâye, el-Hidâye

Usûl-i Fıkıh

et-Tavzih, et-Telvih

Hadis

Mesâbîhu's-Sünne, Meşâriku'l-Envârî'n-Nebeviyye, Buhârî-i Şerif

Tefsir

Envârü't-Tenzil

Belâgat

Mutavvel, Şerh-i Miftâh

Geometri

Eşkâlü't-Te'sis

Hesap

Risâle-i Bahâiyye (Hulâsatü'l-Hesâb)

Astronomi

el-Mülahas, Risâle-i Fethiyye

Hikmet/Felsefe

Şerhu Hidâyeti'l-Hikme

Bunun dışında da pek çok eser okutulmuştur.

Eğitim Dili

Ders anlatımı çoğunlukla Türkçe, ilim dili ise Arapça'ydı.

Çalışma Metodu

Ezber, müzakere, takrîr, yazma (imla), soru-cevap ve münazara.

Mezuniyet

Tahsilini bitirene icazetname (diploma) verilirdi.

Ücretsiz Eğitim

Tüm ihtiyaçlar vakıflar tarafından karşılanırdı.

EBU'L-HASAN HARKÂNÎ
HAZRETLERİ'NİN FÜTÜVVET
ANLAYIŞINDA

4 TEMEL DÜSTUR

A

nadolu'nun ilim-irfan kapıları, Malazgirt'ten daha önce açılmıştı Müslüman Türklere. Bu, Ehl-i Sünnet mensubu tasavvuf ehlinin, Horasan erenlerinin eliyle gerçekleşti. İsmi fütüvvet de olsa civanmertlik de olsa işin özü, sağlam itikatta ve büyük fedakârlıklarda gizliydi. Anadolu'ya bu mayayı ise Harkânî Hazretleri (k.s.) çalmıştı en önce. İşte o mübarek zatın fütüvvet/civanmertlik düsturları:

1. Çalışkanlık: Alın Terinin Değeri

Ebu'l-Hasan Hazretleri'nin

fütüvvet anlayışının temeli çalışkanlıktır. O, tembelliği yasaklar, insanın boş durmayıp çalışarak kendi elinin emeğini yemesini öğütlerdi. Zira tembellik, insanı helak eden bir tehlikedir.

Onun, “Nimetlerin en temiz ve helali, kendi emeğinle (alın terinle) kazandığıdır.” sözü, gençlere, helâl kazancın, helâl yemenin ve ulvî bir amaca hizmet etmenin ehemmiyetini hatırlatır. Nitekim bu sözler bilahare Ahilik teşkilatının temel direği hâline gelecektir.

2. Merhamet ve Fedakârlık: Başkasının Derdiyle Dertlenmek

Onun merhamet mefkûresi sadece insanları değil, tüm mahlûkatı içine alırdı.

“Türkistan'dan Şam kapısına kadar birinin parmağına bir diken batarsa, o diken, benim parmağıma batmıştır;

birinin ayağı bir taşla çarparsa, onun acısı benim acımdır; eğer bir kalpte hüznün varsa, (onun hüznü benim hüznümdür) o kalp benim kalbidir.” şeklindeki sözleri, coğrafi sınırları ortadan kaldırır. Diğer taraftan bütün insanlığa karşı, onların hakikî imana ve hidayete kavuşmaları noktasında derin bir sorumluluk duyma hâlidir bu. İşte fütüvvet budur: Başkasının maddî veya manevî acısını kilometrelerce öteden hissedebilmek ve o mesuliyetle hareket edebilmek.

3. Doğruluk: Özü Sözü Bir Olmak

İmandan sonra insana verilen en büyük nimet, günahlardan ve isyandan arınmış temiz bir kalp ve doğru bir dildir. Önemli olan dış görünüş veya kıyafetler değil, insanın içindeki dürüstlük ve samimiyettir.

“Abası (elbisesi) olan çoktur. (Oysa) kalp doğruluğu gerekir. Elbisenin (cübbenin) ne faydası olur? Çul giymek ve arpa yemekle adam olunabilseydi eşeklerin de adam olmaları gerekirdi.”

Bu sözü, bizlere gösteriştan uzak, içi dışı bir olan, karakter sahibi bir insan olmanın her şeyden daha değerli olduğunu öğretir.

4. Tevazu: Kibrin Karşısında, Dervişliğin Yanında

Onun tevazuya verdiği önemi en iyi anlatan hadise, Gazneli Sultan Mahmud ile yaşadığı menkıbedir. Rivayete göre, Sultan Mahmud, Hasan Harkânî (k.s.) Hazretleri’ni ziyarete gelir. Fakat maksadı, onu imtihan etmektir. Harkânî Hazretleri ise ona itibar etmeyerek geldiğinde ayağa dahi kalkmaz. Ancak sohbetin ardından Sultan Mahmud, mütevacı bir derviş hâliyle oradan ayrılırken Harkânî Hazretleri ayağa kalkar. Sultan şaşırarak nedenini sorduğunda, Ebu’l-Hasan Hazretleri’nin cevabı nettir: “Sen gelirken saltanat gururu içinde beni imtihan etmek için geldin. Bundan dolayı geldiğinde ayağa kalkmadım. Şimdi ise bir derviş hâliyle gittiğin için ayağa kalkıyorum!”

Bu hadise, Harkânî Hazretleri’nin makama değil, insanın samimi ve alçakgönüllü hâline değer verdiğini gösterir. Gerçek büyüklüğün, makam ve mevkide değil, gönül alçaklığında ve samimiyette saklı olduğunu anlatan bu ders, asırlar sonra bile geçerliliğini korumaktadır.

Tüm bu ahlâkî düsturlar, geçmişte kalmış öğütler değil, Ebu’l-Hasan Harkânî (k.s.) Hazretleri’nin “civanmert”lere bıraktığı değerli bir mirastır. ■■

< Rahleleri başında ilimle hemhal
olan talebeler ve onlara rehberlik eden
hocalarıyla, huzur dolu bir Osmanlı
mektebi tasviri

VARLIĞINI VATANINA ADAYANLAR

Bilenler bilir; şartların çetin olduğu, nefeslerin
buz kestiği yerlerde tutulan nöbetler vardır.
Allah yolunda veya vatan uğrunda ifa edilen bu
vazifenin meşakkati de mükâfatı da büyüktür.
Zira bu görev, sadece bir mahalli beklemek değil,
omuzlara yüklenen maddî ve manevî mesuliyeti
can pahasına taşımaktır. “Nöbet kutsaldır!”
düsturu da kaynağını bu derin manadan alır.
Harp Mecmuası’nın, Galicya cephesindeki
Osmanlı askerini kapağına taşıdığı Şubat 1332
(Miladî 1917) tarihli sayısındaki fotoğrafın altına
düşülen şu not oldukça manidardır:
“Aziz vatanın varlığını hayatıyla bekleyen
Osmanlı nöbetçisi...”

AKIL KÂRİ

Dil, insanın günlük hayatında son derece önemli bir araçtır. Kullanılan her kelime, muhatabın tavrını da belirler. Farsçada “Zebân hem gıla est, hem belâ” (Dil hem kaledir hem de beladır.) atasözü meşhurdur.

Bir gün Bağdatlı bir tüccar, Behlül-i Dâna Hazretleri'ne sorar:

“Ey Behlül-i Dâna! Çok kâr elde etmek için ne satın almalıyım?”

Behlül Hazretleri şöyle cevap verir:

“Demir ve pamuk satın al.”

Adam gidip bir miktar demir ve pamuk alır, depolar. Aradan birkaç ay geçince bunları satar ve büyük bir kâr elde eder.

Tüccar, bir süre sonra yine Behlül

Hazretleri'ne rastlar ve tekrar sorar:

“Ey Behlül-i Divâne! Bu kez ne satın almalıyım ki kâr edeyim?”

Hiz. Behlül cevap verir: “Soğan ve karpuz al.”

Tüccar bu defa bütün sermayesini soğan ve karpuzla yatırır, depolar. Ancak kısa bir süre sonra tüm soğanlar ve karpuzlar çürür, tüccar büyük zarar eder.

Tüccar, soluğu Behlül-i Dâna'nın yanında alır:

“Ey Behlül! İlk sefer sana danıştığında demir ve pamuk almamı söyledin ve kâr ettim. Ama ikinci sefer bu nasıl bir tavsiyeydi? Bütün sermayem yok oldu!”

Hiz. Behlül, adama şu manidar cevabı verir:

“İlk gün beni çağırırken ‘Dâna (akıllı) Behlül’ dedin; beni akıllı biri olarak gördüğün için ben de sana aklımla yol gösterdim. Ama ikinci gün bana ‘Divâne (akılsız, deli) Behlül’ dedin, ben de sana akılsız olarak fikir verdim.”

Jülyen takviminde bazı değişiklikler yapan Papa XIII. Gregory tarafından 1582 yılında oluşturulan Gregoryen (Miladî) takviminin 1920'lere kadar birçok ülke tarafından kabul edilmediğini, sömürgeci güçlerden ve Roma kilisesinin etkisinden uzak bir ülke olan Habeşistan'ın (Etiyopya) antik İskenderiye hesaplamalarına göre orijinal takvimini koruduğunu ve bu sebeple ülkenin takviminin yedi-sekiz yıl geride olduğunu...

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

TÜRKLER ANADOLU'YA İLK DEFA 1071 MALAZGİRT SAVAŞI İLE Mİ GELDİLER?

Anadolu'ya M.Ö. 4. yy.'dan bu yana (Sibir, Avrupa Hun, Hazar, Oğuz, Peçenek gibi) çeşitli Türk toplulukları tarafından akınlar gerçekleştirilmiştir. Çağrı Bey, 3 bin kadar atlı ile 1015-1021 yıllarında Anadolu'ya seferler düzenlemiştir. 1048'de Pasinler Ovası'ndaki savaşta Selçuklular, Bizanslılara karşı muharebeyi kazanmıştı. Tuğrul Bey, 1054'te Erzincan, Erciş, Bayburt ve Kemah'ı hâkimiyet altına almıştı.

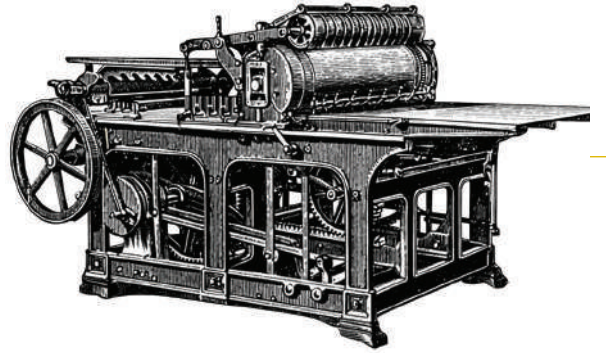
İŞİT AMA GÖRME

Arap edebiyatının seçkin simalarından olan *Makâmât* müellifi Harîrî'nin pek kısa ve çirkin yüzü birisi olduğu nakledilir. Ne tuhaftır ki, Arap edebiyatının Muaydî, Ebû Nüvas, Câhiz ve Ferezdak gibi büyük edip ve şairleri hep çehre züğürdü kimselerdir.

Bir gün bir adam Harîrî'ye *Makâmât*'ı okumak için Basra'ya gelir ve gördüğü kimselere müellifin nerede olduğunu sorar. Onu mescidde bulabileceğini ve onun daima kürsünün önünde oturduğunu söylerler. Adam mescide girer, bir de bakar ki, tarif edilen yerde gayet çirkin, eciş bücüş biri oturuyor. Şairi bir şeye benzetemez. "Benim aradığım zat bu olmasa gerek!" diye geri döner. Sonra onun olması ihtimalini düşünerek, küçümser bir tavırla geri döner. Meğer gelenin bu hareketleri, edibin gözünden kaçmamıştır. O, son defa dönüp de Harîrî'ye bir şey yazdırmasını rica edince koca edip, kaşlarını çatarak "Yazınız!" der ve irticalen şu kıtayı söyler:

*Mâ ente evvelü sârin garrahû kamerun
Vê râidin a'cebethü hazretü'd-demeni
Fahter linefsike gayrî innenî racüliün
Mislü'l-Muaydî fe'sma' bî velâ teranî*

"Ay ışığına aldanıp (yolunu bulacağını sanarak) gece yolculuğuna çıkan ilk sen olmadığın gibi, (uzaktan gördüğü) çöplükteki yeşillığe hayran kalan o ilk öncü, otağ başı da sen değilsin. Haydi git, kendine benden başkasını seç! Zira ben, Muaydî gibi biriyim; beni işit, ama sakın görme!"

VANKULU MU, BEN KULU MU?

Mütercim Mehmed Efendi, ilk defa bin adet basılacak *Vankulu Lüğati*'nin basım işleriyle meşgul olurken evini âdeta unuttur, çoluk çocuğunu ihmal eder. Bir ara dışarıya çıkmak üzere hazırlanan Mehmed Efendi'ye, hanımı her zamanki gibi sorar:

"Efendi nereye?"

"Hanım biliyorsun, Vankulu'yla meşgul oluyorum."

Kadıncağz, Mehmet Efendi'ye evi ihmal ettiğini hatırlatır:

"Ne olur, biraz da ben kulunla meşgul ol!"

*Cihânda merdüm-i mümsik mâlik olsa genc-i Kârûna
Fenâdan göz yumunca mâlın eller kendüsin yer yer*

Bağdath Rûhî

*Dünyada cimri, Kârûn'un mülküne de sahip olsa,
fanî hayattan gözüünü yumunca malını eller, kendisini toprak yer.*

Korsanlar

Korsan; deniz taşıtlarına saldıran, el koyan, yağmalayanlara denir. Kendi adlarına, direklere kurukafalı siyah bayrak çekenlere "pirates", kral adına gemileri yağmalayanlara da İspanyolca "corsarios" kelimesinden gelen "Korsan" adı veriliyordu. 1960'lı yıllardan itibaren, uçak kaçırıcılara da korsan adı verilir oldu...

1- Tarihin ilk korsanı kimdir bilinmiyor. Ancak bunu meslek edinenler her zaman var olmuştur. Adı bilinen en eski korsan Ulysees adında biri imiş. Etrafına topladığı mendebur tipler yüzünden Trakya'nın sahil kasabalarında yaşayan ahaliyi canlarından bezdirmiş. Bu hikâye, hangi destanda anlatılmaktadır?..

- a-Odissey Destanı
- b-Ergenekon Destanı
- c-Manas Destanı
- d-Gilgamiş Destanı

2- Korsanlık, Romalılar döneminde de çok yaygınmış. Denizaşırı yolculuğa çıkıp da yakasını korsanlara kaptırmayanlar yok gibiymiş. Korsanların kaçırıp büyük bir fidye karşılığı serbest bıraktığı bir kişi, ilerleyen yıllarda Roma imparatoru olmuş. Kimdir bu kişi?..

- a-Neron
- b-Augustus
- c-Sezar
- d-Konstantin

3- Kaptan Henry Morgan 1670 yılında, Jamaika valisinin verdiği fermanla 10 gemi ve 500 adamıyla Karayip adalarını ve civarını yağmalar. Hızını alamaz; Panama'ya uzanır, orayı da tarumar eder. Elde ettiği hazine ile ortadan kaybolur. İspanyollar ve İngilizler, kellesini getirene servet vadederler. Morgan kısa zamanda yakalanıp Londra hapisanesine atılır. Yargılanması sürerken, İngiliz devleti bu adam hakkında ne karar verir?..

- a-Elektrikli sandalyede idam ederler.
- b-10 sene kürek cezasına çarptırılır.
- c-Ömür boyu Londra sokaklarında çöpçülük yaptırılır.
- d-Jamaika valisi olarak tayin edilir.

4- Korsanlar resmedilirken mutlaka bir ayağı tahta veya bir eli kancalı olarak tasvir edilirler. Omuzlarında tropikal bir hayvan taşırlar. Oysa bu tipler, deniz yolculuklarının zorlu şartları yüzünden yaygın değildir. Bunların omuzlarında hangi hayvan bulunur?..

- a-Tamarin maymunu
- b-Makav papağanı
- c-Galapagos kaplumbağası
- d-Arizona kertenkelesi

5- Tarih sahnesinde yer alan ilk tahta bacaklı korsan, Jambe de Bois (tahta bacak) lakaplı Kaptan François le Clerc idi. 1553'te, İngiliz kraliyet donanmasına ait üç gemi ile Karayip adaları ve havalisinde korsanlığa başladı. 10 yıl safa sürdükten sonra hayatını kaybetti. Nasıl?..

- a-Pirana balıklarıyla dolu bir havuza düştü.
- b-Gemide çıkan yangında tahta bacağı alev aldı.
- c-Saldırdığı İspanyol gemisinden atılan bir gülle ile dünya değiştirdi.
- d-Yediği balıktan zehirlendi.

6- İspanyol, Venedik ve Cenevizlilere ait gemiler, Kuzey Afrika sahil şehirlerini yağmalar; binlerce masum insanı esir ederek kaçırlar. Bunları büyük paralar karşılığı serbest bırakırlar. Mazlumların imdadına Oruç Reis ve Barbaros yetişir. Akdeniz'de ne kadar haydut gemisi varsa ortadan kaldırırlar. Barbaros ve abisinin dize getirdiği düşman gemilerinin destekçisi kimdi?..

- a-Vatikan Papalığı
- b-Venedik ve Ceneviz Düklikleri
- c-İspanyol Krallığı
- d-Hepsi

7- Cezayirli tarihçi Mulay Belhamissi'nin yaptığı araştırmaya göre, Osmanlı döneminde batı dünyasının en büyük sermayesi, Osmanlı düşmanlığı idi. Onlara göre Osmanlı hain, Cezayir ise korsan yatağıydı. Oysa kendileri Müslüman

kıyılarına vurarak on binlerce insanı fidye için kaçıarak hapisanelere doldururlar, parası olmayanları gemilerde ve madenlerde çalıştırırlardı. Müslümanları genelde hangi şehirlerde hapsediyorlardı?..

- a-Almeria, Alicante (İspanya)
- b-Cagliari, Cenova, Livorno, Napoli (İtalya)
- c-Marsilya, Provence (Fransa)
- d-Hepsi

8- Batılı kaynaklar, korsanlığı sadece Müslümanlara yakıştırırlar, kendilerini görmezden gelirler. 1800'lü yılların sonlarına kadar Türk sahillerini vurup, kaçırdıkları insanları köle diye satan Avrupalılar kimdi?..

- a-Yunanlılar
- b-İngilizler
- c-Fransızlar
- d-İspanyollar

9- Ünlü bir imparator, 1798 yılında Malta'yı ele geçirdiğinde, zindarlarda 2000'den fazla Türk esir bulunca çok şaşırır. Hepsini serbest bırakarak evlerine gitmelerini sağlar. Bu imparator kimdir?..

- a-Rusya İmparatoru Deli Petro
- b-Fransa İmparatoru Napolyon
- c-Japonya İmparatoru Hirohito
- d-Brezilya İmparatoru Manuel

10- Ekim 1956'da Cezayirli liderler Ahmed Ben Bella, M. Boudiaf, Hussein Aid, Fas Hava Atlası uçağıyla Tunus'a gitmekteyken hava korsanları tarafından kaçırlır. Bu korsanlığı, diğer hava korsanlıklarından ayıran en büyük özellik nedir?..

- a-Tarihte yaşanan ilk uçak kaçırma hadisesi olduğu söylenir.
- b-Uçağı kaçıranlar terörist değil, Fransız ordusu subaylarıdır.
- c-Bu yüzden yaşanan isyanlar sonucu pek çok Fransız, hayatını kaybeder.
- d-Hepsi